

Heinike Heinsoo

**ЕСТОНСЬКА МОВА
З ПІВ СЛОВА**

EESTI KEEL

ja EESTI MEEL

Tekstide tõlge ukraina keelde, ristsõnad ja sõnastik Snižana Fedoroviš

Toimetanud Piret Ruustal, Einar Värä ja Olga Minnik

Kujundanud ja küljendanud Kadi Pajupuu

Helifailid Heinike Heinsoo ja Raimu Hanson

Ukrainakeelsed parandused Oleh Zyma, Anna Bilyak, Snižana Fedoroviš

Teine, parandatud ja täiendatud trükk

© Heinike Heinsoo ja kirjastus Argo, 2022, 2024

Kõik õigused kaitstud.

www.argokirjastus.ee

ISBN 978-9916-704-60-8

Trükitud Tallinna Raamatutrükikojas

Pühendan õpiku Lvivi
Ivan Franko ülikoolile.

*Підручник присвячую
Львівському університету
імені Івана Франка.*

Sisukord

Eessõna	10
I. Eesti keel	12
II. Eesti keel ja eesti meel.....	45
Sissejuhatuseks.....	46
1. Eesti sõnad	49
Sõnade struktuur. Laensõnad	
2. Tähed ja numbrid.....	52
Aritmeetika. Auto number. Address	
3. Mina räägin endast	55
Verbid <i>olema, elama</i> . Küsisõnad <i>kes? mis? kus? kust? kui vana?</i> Eesti keele sõnatüvi	
4. Mina räägin oma perest.....	60
Nimisõna 3. vormi kasutamine. Kellel? <i>I</i> -vorm. <i>Minul, sinul, temal, meil teil, neil. Kuhu-, kus- ja kust-</i> vormide moodustamine. Nimisõna mitmus. Tegusõna eitav vorm.	
5. Mari räägib oma perest.....	68
Käskiv kõneviis (sina-vorm). Konstruktsioon <i>mulle meeldib</i>	
6. Musikaalne perekond	73
Omadussõnade võrdlemine (<i>suur, suurem, kõige suurem</i>). Sõna <i>kui</i> eesti keeles. <i>da</i> -infinitiiv (2. vorm)	
7. Aeg	79
Mis? Kui palju? <i>I</i> - ja <i>s</i> -vormid ajaväljendites	
8. Sildid.....	86
Verbist nimisõna moodustamine: tegijaliide <i>-ja; ära</i> – käskiv kõneviis, käskiva kõneviisi eitus. Järgarvud	
9. Viisakus	89
Abisõnaga verbid: <i>aru saada, ära minema</i>	
10. Mis värvi on armastus?	95
<i>mulle meeldib, pole</i>	
11. Missugune on inimene?	100
<i>nägema, tegema; ta on ja tal on</i> . Mitmuse tüvi. <i>ise, enda</i> . „ <i>ninataga</i> “-vormid	
12. Mis mul seljas on?	110
<i>seljas, jalas, käes, peas, kaelas</i> . Kohakäänete kasutamine	

13. Ei ole halba ilma, on valed riided	117
<i>ga-</i> ja <i>ta-</i> vorm, <i>üleval</i> , <i>all</i> ; tagasõna <i>vahel</i>	
14. Iga päev ei ole pühapäev	123
<i>mille/st mille/ni</i> , <i>kuhu</i> -kääne: -sse ja lühike vorm Postpositsioonide kolm käänet: <i>ette</i> , <i>ees</i> , <i>eest</i>	
15. Kes ei söö, see ei tööta	131
Tegusõna vormide moodustamise tabel. Lihtmineviku eitus	
16. Kes ei tööta, see ei söö	140
Lihtminevik. Tingiv kõneviis	
17. Millega eestlased ja ukrainlased tegelevad?	147
Tegusõna <i>ma-</i> ja <i>da-</i> vorm. <i>peab tegema</i> , <i>meeldib teha</i> ; <i>ja-</i> , <i>mine</i> -vormid	
18. Kaupluses	153
Verbivormide harjutused. <i>tulin</i> , <i>ei tulnud</i> . <i>nud</i> -vorm lihtmineviku eitusvormis	
19. Linnas	157
Ees- ja tagasõnad. <i>võin õppida</i> , <i>pean õppima</i> . <i>küll</i>	
20. Külas hea, kodus parem	163
Tagasõnad	
Soovid	170
Spikker	171
III. Sõnastik	193
IV. Lisad	227

Зміст

Передмова	10
I. Естонська мова	12
II. Естонська мова з пів слова	45
Вступне слово	46
1. Естонські слова	49
<i>Структура слів. Запозичені слова.</i>	
2. Букви та цифри	52
<i>Арифметика. Номери автомобілів. Адреса</i>	
3. Я розповідаю про себе	55
<i>Дієслова olema, elama – бути, жити. Питальні слова: kes? mis? kus? kust? kui vana? – хто? що? де? звідки? скільки років? Корінь слова в естонській мові</i>	
4. Я розповідаю про свою родину	60
<i>Використання іменника у 3-ій формі. У кого? І-форма: у мене, у тебе, у нього/у неї, у нас, у вас, у них. Утворення kuhu-, kus-, kust-форм – куди?, де?, звідки? Іменник у множині. Негативна форма дієслова</i>	
5. Марі розповідає про свою родину	68
<i>Наказовий спосіб (ти). Конструкція mulle meeldib – мені подобається.</i>	
6. Музикальна родина	73
<i>Порівняння прикметників (великий, більший, найбільший). Слово kui (якщо) в естонській мові, da-інфінітив (2-а форма)</i>	
7. Час	79
<i>Котра година? І-форма і s-форма у часових виразах</i>	
8. Таблички	86
<i>Утворення віддієслівного іменника: -ja – суфікс зі значенням особи (виконавця дії); ära – наказовий спосіб, заперечна форма наказового способу. Порядкові числівники</i>	
9. Ввічливість	89
<i>Дієслова з допоміжним словом/часткою: aru saama, ära minema</i>	
10. Якого кольору любов?	95
<i>Mulle meeldib, pole – мені (не) подобається</i>	

11. Якою є людина?	100
<i>Nägema, tegema – бачити, робити; ta on, tal on – він/вона є, у нього /неї є. Корінь множини. ise, enda – сам, свій. „pinataga“-форми</i>	
12. В що ти одягнений?	110
<i>Seljas, jalas, käes, peas, kaelas. На тілі, на ногах, на руках, на голові, на шиї. Використання місцевих відмінків</i>	
13. Немає поганої погоди, є неправильний одяг,	117
<i>ga- i ta-форми; üleval (нагорі), all (внизу); післяйменник vahel (між)</i>	
14. Не кожен день неділя	123
<i>mille/st mille/ni, алатив kuhu (куди?): -sse та коротка форма. Три відмінки післяйменників: ette, ees, eest</i>	
15. Хто не їсть, той не працює	131
<i>Таблиця зміни форм дієслів. Заперечення у простому минулому часі</i>	
16. Хто не працює, той не їсть	140
<i>Минулий час. Умовний спосіб</i>	
17. Чим займаються естонці та українці?	147
<i>Інфінітивні форми дієслова – ma- ja da-vorm; peab tegema, meeldib teha – треба роботи, подобається робити; ja-, mine-форми</i>	
18. У магазині	153
<i>Вправи на розрізнення форм дієслів. tulin, ei tulnud – прийшов, не прийшов. tud-форма при запереченні у простому минулому часі</i>	
19. У місті	157
<i>Прийменники та післяйменники. võin õppida, pean õppima – можу вчитися, маю вчитися. küll – дійсно</i>	
20. В гостях добре, вдома краще	163
<i>Післяйменники</i>	
Побажання	171
Довідка	172
III. Словник	193
IV. Додатки	227

Eessõna

Õpik „Eesti keel ja eesti meel“ on jätk Heinike Heinsoo ja Maksõm Kasianczuki õppevahendile „*Розмовляємо естонською*. Räägime eesti keelt“ (2021). Käesolev väljaanne sisaldab ka Heinsoo ja Kasianczuki õpiku sissejuhatavat osa „Eesti keel“.

Õpiku teine osa „Eesti keel ja eesti meel“ on rakenduslik – selles on sõnavara, harjutusi, dialooge ja palju muud, mis aitavad keeleõppijat mitme sammu võrra edasi. Ukrainakeelne abi tuli seekord Lvivi ülikooli üliõpilaselt Snižana Fedorovištilt. Tema koostatud on ka rist-sõnad ja sõnaraamat. Parandatud trüki puhul tänan abi eest oma Lvivi ülikooli üliõpilasi Anna Bilyakki ja Snižana Fedorovišit, kes on kolme aastaga sellest õpikust juba välja kasvanud. Mariupolist pärit Narvas töötav kirurg Oleh Zyma on samuti olnud suureks abiks.

Teise osa lõpus on spikker, kust leiab harjutuste lahendusi ja osade tekstide tõlkeid. Tervet raamatut pole siiski ukraina keelde tõlgitud. Õppijale peab jääma ka avastamisrõõmu.

Õpiku abil on võimalik saavutada eesti keeles A2 tase, aga võib ka piirduda A1 tasemega. Raamat on üles ehitatud õppija enda tekstiloome arendamisele. Valmis tekste on vähe. Eesmärgiks on kõigepealt õppida keelt tajuma ja seejärel seda loovalt kasutama.

Erinevalt paljudest teistest õpetamismeetoditest soovitan mina tungida eesti keele sõnavormide sügavusse. Siis võib avastada, et eesti keel polegi nii raske ja allub, nagu kõik siin ilmas, oma sisemistele reeglitele. Lõhkuge sõnad lahti, pange uuesti kokku, tehke neist laused, mängige nendega ja keel saabki lähedaseks.

Kolmas osa on sõnaraamat ning Lisast leiate mitmesuguseid tabeleid ja näpunäiteid. Helifailid leiate kirjastuse kodulehelt www.argokirjastus.ee.

Передмова

Підручник “Естонська мова з пів слова” – це продовження підручника Хейніке Хеїнсоо та Максима Касянчука “Розмовляємо естонською. Räägime eesti keelt” (2021). Немає потреби купувати двох підручників, тому що цей посібник містить версію книжки Хеїнсоо і Касянчука, у вступній частині “Естонська мова”.

Друга частина підручника “Естонська мова з пів слова” є практичною – містить лексику, вправи, діалоги та багато іншого, що допоможе тим, хто вивчає мову, зробити кілька кроків вперед. Допомога щодо української мови надійшла від студентки Львівського університету Сніжани Федорович. Вона зробила також кросворди та словник. Дякую своїм студенткам Львівського університету Сніжані Федорович та Анні Біляк за правки до перевидання посібника. За три роки навчання їхнє знання естонської мови уже перевищує рівень цього посібника. Також цінну допомогу до перевидання надав Олег Зима, хірург з Маріуполя, що працює в Нарві.

У кінці другого розділу є також довідка, де знайдете розв’язання вправ та переклади текстів. Вся книжка не є перекладена українською. Учень також повинен мати радість відкриття.

За допомогою підручника можна досягти рівня A2, хоча можна також обмежитись A1. Книжка побудована на розвитку власного текстотворення учнем. Готових текстів є мало. Мета підручника – навчитися сприймати мову, а потім творчо користуватися нею.

На відміну від інших методів навчання, рекомендуємо проникнути в глибину основ словотворення у естонській мові. Так ви дізнаєтесь, що естонська мова не така вже й важка, як і все в цьому світі, вона підпорядковується своїм внутрішнім правилам. Розкладіть слова, складіть їх, сформууйте речення, пограйтесь із ними, і мова стане близькою.

У третій частині підручника є словник, а у довіднику – різноманітні таблиці і поради. Аудіофайли можна знайти на сайті видавництва www.argokirjastus.ee.

I.
Eesti keel

Естонська мова

1.

Привітання та вирази ввічливості

Tere!	<i>Привіт! Доброго дня!</i>
Tere hommikust!	<i>Доброго ранку!</i>
Tere päevast!	<i>Доброго дня!</i>
Tere õhtust!	<i>Доброго вечора!</i>
Nägemist! Head aega!	<i>До побачення!</i>
Head ööd!	<i>(На) добраніч!</i>
Aitäh!	<i>Дякую!</i>
Suur tänu!	<i>Щиро дякую!</i>
Palun!	<i>Прошу!</i>
Pole tänu väärt	<i>Нема за що!</i>
Vabandust!	<i>Вибач/Вибачте! Перепрощую!</i>
Head isu!	<i>Смачного!</i>
Terviseks!	<i>Будьмо! (дослівно: На здоров'я)</i>

2.

Букви та звуки

Наголос в словах естонської мови завжди припадає на перший склад.

Довгий звук (позначений двома літерами) вимовляється так само, як в українській мові наголошений склад: вікно *viiknoo* та вікна *viikna*.

A a	
[a]	[aa]
kala риба	saar острів
marj ягода	maa земля
laps дитина	saapad чоботи

Ä ä	
[æ]	[ææ]
värv брама	jää лід
käsi рука	sääsk кома́р
päev день	säär гомілка

Голосна ä є, наприклад, в англійській мові в таких словах як *at*, *cat*, *happy*.

E e	
[e]	[ee]
eile вчора	eelmine попередній
elu життя	veel ще
kell годинник	keel мова

I i	
[i]	[ii]
ilu краса	hiir миша
inimene людина	kiire швидко
hirm страх	liiv пісок

O o	
[o]	[oo]
hommik ранок	poor молодий
kodu дім	moos варення
sosin шепіт	soo трясовина

Ö ö	
[ø:]	[øø:]
kõha кашель	töö праця

kõis <i>мотузка</i>	söök <i>їжа</i>
lõmmis <i>розплюснутий</i>	öö <i>ніч</i>

Õ õ	
[u]	[uu]
sõna <i>слово</i>	võõras <i>чужий</i>
kõva <i>твердий</i>	sõõm <i>ковток</i>
sõrmed <i>пальці</i>	sõõrmed <i>ніздрі</i>

Ü ü	
[y:]	[yy:]
sügis <i>осінь</i>	üür <i>оренда</i>
lühike <i>короткий</i>	süü <i>провина</i>
küla <i>село</i>	müüja <i>продавець</i>

J j	
[j]	[jj]
jänes <i>заєць</i>	majja <i>у будинок</i>
jalg <i>нога</i>	sõõja <i>їдець</i>
jõgi <i>річка</i>	sajajalgne <i>стонога</i>

G g	H h
[g]	[g], але на початку слова вимовляється дуже слабо
jõgi річка	hall сірий
mägi гора, пагорб	kohv кава

li, ri, ni, si – пом'якшення як в українській мові: tuli – вогонь, koni – недопалок, käsi – рука, kass – кіт, kassid – коти.

В інших позиціях вимовляється або твердо (kana – курка, kassa – каса), або із середньоязиковою палаталізацією (tule! – йди!).

B, D, G – на початку слова вимовляються як p, t, k: buss – автобус, puss – фінський ніж; diivan – диван, tiivad – крила; gloobus – глобус, kloor – хлор.